

БРАНКИЦА В. ПОПОВИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА ФИЛОЗОФИЈУ

ХУСЕРЛОВА УНИВЕРЗАЛНА НАУКА

САЖЕТАК. У интегралном односу појмовног и интуитивног сазнања лежи могућност успостављања бољег упоришта, као јединства света и човека. Истинске борбе нашег времена, према Едмунду Хусерлу, јесу борбе између једног сломљеног човештва и садашњег, које мора да се бори за једно ново упориште. То упориште је у феноменолошкој сазнајној методи, чију срж чине интуиција, редукција и интенционалност, једно ново обликовање људског света у хуманији и бољи. Темељност је у сазнајном доживљају који у себи садржи један интенционални моменат, који се увек односи на неку предметност, а да то није нити објективност нити пука субјективност, већ оно у чему се једно и друго сусрећу. На тај начин у интенцији лежи темељ за разумевање света, а она пак сама представља непосредан захват јединства субјекта и објекта сазнања или нешто интуитивно. У целокупној природној науци технизирање и формализација захвата методе њој својствене, чиме подлеже вишеструком преображају и прекривању смисла. Тако се целокупна уиграност између експерименталне и математичке физике и мисаони рад који се ту непрекидно обавља, одвија у једном преображеном хоризонту смисла. Свест о разлици између науке и технике је свакако још присутна, али је прерано блокирана рефлексивна стварног смисла, који за природу треба да буде задобијен преко једне универзалне методе.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: феноменологија; интенција; метод; интуиција; наука.

¹ brankicarpovic69@gmail.com

Рад је примљен 15. фебруара, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 30. марта 2020.

УНИВЕРЗАЛНА НАУКА У БОРБИ ЗА СМИСАО ЧОВЕКОВЕ ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ

Потреба за исконским заснивањем једне нове универзалне науке значи и потребу за заснивањем новог европског хуманитета, који жели да изврши радикалну самообнову преко своје нове философије. У сагласности с тим, криза философије значи кризу свих нововековних наука као делова философске универзалности, с тим, кризу самог европског човека, целокупног смисла његовог културног живота, његове укупне егзистенције. Тиме се, истиче Хусерл, распада вера у апсолутни дух, на основу кога свет задобија свој смисао, веру у смисао историје, смисао човека, његову слободу и способност да, свом људском постојању, прибави умни смисао. Ако човек изгуби ову веру, губи и веру у самог себе, себи својствено истинско бивство (Sein), које човек нема, већ самом евидентношћу оног Ја јесам, него га може имати само у форми борбе за своју истину и смисао.

Истинско бивство јесте идеални циљ, задатак епистеме, ума, супротстављено пуком тобожњем бивству, свету реалног искуства. Философија надилази ову форму пуког бивства, а то, у првом оригиналном заснивању, чини античка философија, тиме што је фиксирала идеју универзалног сазнања, усмерену на тоталитет бивствујућег. Потешкоће и сукоби античке философије нису тема овог рада, па се и не можемо упуштати у њихово осветљавање; за наш интерес потребно је усмерити поглед на философски нови век, новију историју философије, која, посматрано изнутра, све више поприма карактер борбе за опстанак; наиме, као борба између философије која верује у ум и скепсе која је негира или емпиристички поништава. Ова скепса афирмише свет пуко доживљеног искуства у коме се не може наћи ни трага од ума, чиме све загонетнији постаје сам ум, као онај који даје смисао бивствујућем свету, а с друге стране, загонетан постаје сам тај бивствујући свет; док коначно није наступио светски проблем најдубље суштине повезаности ума и бивствујућег, „загонетка свих загонетки“ (Huserl, 1991, стр. 21).

У том погледу Хусерлово интересовање је усмерено на феномен садашњег човека који се бори за саморазумевање, а Хусерлов појам универзалне, преображене науке подразумевао је њену позваност да попут истинске науке и методе, започне нову епоху. Међутим, судбина такве преображене науке је неопходност да, на путу саморазумевања, тек пронађе коначну идеју философије и своју истинску методу: да најпре открије свој стварни предмет

и да га приведе на пут одлуке, како истиче Хусерл, и упозорава да се у тој ситуацији ми, људи садашњости, налазимо у опасности да потонемо у општи скептицизам и тако изгубимо властити смисао и истину. Заправо, уместо тога, он предлаже саморазумевање и освештавање, унутрашње разумевање кретања философије, које је у својој противречности ипак јединствено и које олакшава разумевање ове наше данашње ситуације. Другим речима, стварне духовне борбе европског човека одвијају се као борбе философија: између скептичких (не)философија и стварних, још животних философија. Притом се њихова животност састоји управо у томе што се оне боре за свој непатворени и истински смисао, а с тим и за смисао истинског хуманитета. На питање које овде поставља истинским философима: шта треба учинити да би се могло веровати у универзалну философију као задатка, Хусерл одговара да је нужно једно темељно историјско и критичко промишљање традиције, унатраг питајући, шта се изворно под философијом хтело и шта је остало као тежња свих философија које историјски међусобно комуницирају, како бисмо, пре свих одлука, задобили радикално саморазумевање. У том смислу, Хусерл каже да нема никакве друге намере сем да може говорити према најбољем знању и савести као неко ко је судбину једне философске егзистенције проживео у целокупној њеној озбиљности.

Први и основни део Хусерлове феноменологије, као једне нове основне науке, која је додуше универзална, јесте феноменологија сазнања, наука о чистим феноменима сазнања, или како је Хусерл назива „једном везом научних дисциплина“, јер је област њеног истраживања – сфера опажајних датости, првобитних евиденција, свет живота (*Lebenswelt*) из кога се развија свака наука и све појмовно мишљење, изворнија и дубља, пре свих области стварности које истражују посебне, објективирајуће науке. На овом месту могли бисмо се сложити са оценом Милана Дамњановића да „феноменологија у суштини представља свођење преднаучних и научних објективација као отуђења, на њихов извор у конкретной субјективности“ (Damjanović u: Husserl, 1975, стр. 10).

Научност феноменологије манифестује се у јасним једноставним дескриптивним појмовима и суштинама које се заснивају на директном искуству и могу бити проверене њиме. Дакле, непосредна датост ствари јесте подлога за сва феноменолошка увиђања суштине и ејдетска знања, због чега се феноменологија

одређује као могућа „*дескриптивна ејдејска наука*“. Питање које се овде разумно поставља гласи: нису ли суштина и дескрипција појмови који један други искључују? Хусерлов одговор на ово питање састоји се у следећем: суштине које феноменолог налази удубљујући се интуитивно у ток свести могу се само дескрипцијом испитивати, јер феноменолог свој предмет не одређује, већ га описује, онако како нам се пружа и у границама у којима нам се пружа. На овом месту треба рећи још и то да је Хусерлова феноменологија „конкретна ејдетска наука“ јер су њени предмети конкретни доживљаји, заправо суштине доживљаја које нису апстракције, него конкретности. Феноменолошке суштине се, по Хусерлу, изграђују и коригују на једној конкретној датости и формална логичка следовања могу важити само онда ако су искуствено проверљива.

Према веома значајној оцени Загорке Мићић: „Феноменологија носи у себи дубоку веру у моћ ума и културног напретка уопште, веру у могућност филозофског сазнања“ (Мићић, 1988, стр. 176–177). Такође, Мићић посебно истиче да Хусерл не раздваја судбину науке и философије од судбине човечанства, о чему детаљно пише у *Кризи европских наука*, најзначајнијем своме делу које је посветио наукама. Напредак у философији и у савременим наукама, а с тим и у европској култури, види Хусерл у одлучној борби, истрајним напорима и савесном раду, у методском јединству многих генерација које се озбиљно баве филозофским истраживањима. У том смислу треба схватити Хусерлову максиму да су „*философи - функционери човечанства*“ (Husserl, 1991, стр. 23), а не само љубитељи мудрости из своје личне наклоности.

Један од карактеристичних Хусерлових ставова који сликовито приказује однос разума и интуиције гласи: „За сазнање апсолутних датости, за интуитивно (*schauende*) сазнање извора ниједна склоност није опаснија од склоности да се превише размишља и да се из ових замишљених рефлексија црпу тобожње саме-по-себи-разумљивости, које већином не бивају изразито формулисане и већ зато не бивају подвргнуте никаквој сагледавајућој критици, које, напротив, неизречене одређују правац истраживања [...] Интуитивно (*schauende*) сазнање је ум који себи поставља за циљ да разум управо уздигне до ума. Разум не сме да потура и да своје ненаплативе бланко чекове кријумчари међу исплаћене; [...] Дакле што је могуће мање разума, али што је могуће чистија интуиција (*intuitio sine coprehensione*)“ (Husserl, 1975, стр. 71).

Могли бисмо констатовати да, скоро по правилу, интуитивна мисао добија на актуелности у преломним, кризним и прелазним епохама друштва и држава, праћеним осећајем глобалне несигурности. Управо такво стање карактерише и садашњу свест и егзистенцију, на почетку новог миленијума човечанства, са наглашеним интензитетом управо на просторима Западног Балкана. Стога, и моје лично интересовање за афирмацију интуитивног облика сазнања нужно доводим у везу са кризним стањем глобалног склопа нашег битисања.

Свакако да се интуитивна мисао не довршава личним, индивидуалним философским изражајем, већ се продужава у једном историјском времену, прихвата или пориче и тиме даље развија у новим формулацијама других философа. То упућује на њихову основну сагласност као припадника једне идеалне (духовне) заједнице, на њихово колективно учествовање у противречном мисаоном току, у реалним друштвеним и историјским збивањима и захтевима. У ствари, за интуитивну методу, у најширем појму, нема неких претходно утврђених тачака ослонаца или формалних карактеристика, које би имале ранг непроменљивих критеријума за разлучивање од сваке друге методе. Она се јавља као метода мишљења целине бића и вредности, као метода синтетичког стваралачког мишљења у повесном збивању нашег опстанка, збивања које је и рационално и ирационално у исти мах (Поповић, 2011, стр. 18). Формално општа мисао водиља на тај начин развија се на путу аподиктичке евиденције у идеју универзалне философије и науке која све појединачне и позитивне науке производи из оног изворног и конкретно јединственог смисла којег Хусерл назива трансценденталном субјективношћу. Свакако да на овом месту не можемо улазити у потпун приказ свих Хусерлових путева, али оно до чега нам је стало јесте Хусерлов мотив трансценденталне димензије у коју нас уводе сви ти путеви. Тај мотив је управо проблем апсолутног утемељења философије као науке, а димензија до које Хусерл доспева у свом стремљењу јесте трансцендентална субјективност. Он је био уверен, како наводи Анте Пажанин, врсни познавалац Хусерловог дела, да се само у тој димензији може наћи темељ философије, који осигурава аподиктичке резултате и на тај начин се може сматрати новим радикалним почетком философије (Pažanin, 1968, стр. 152).

Хусерлова философија као универзална наука испитује све правце и путеве откривања и разумевања света, не искључиво и у првом реду чисто научно, егзактно поимање света. Она тежи да,

слободном активношћу и снагом духа, свет спозна у његовој многообличности, целокупности и у унутрашњој различитости његовог испољавања. Када за полазиште имамо вишедимензионалност духовног света, питање односа између науке и интуиције добија битно сложеније обличје. Док смо у сфери научно-теоријских појмова свет интуиције и чулног опажања одређује се увек и само с обзиром на те појмове и вреднује као предступањ за њих. Интуиција је она клица из које се развија теоријска творевина науке на тај начин што се у примарној рецептивности и спонтаности интуиције поново смешта законитост разума као услова научног појма, искуства и предмета. На срећу, ова усмереност интуиције ка систематици природно-научног искуства, није једина интенција значења која лежи у тој интуицији, јер наспрам егзактно научног поимања, стоје облици мисли друкчијег кова и смисаоног правца, какви су феноменологија, философија, језик, уметност, мит, религија? Животну снагу овим творевинама духа даје један посебан и својеврстан начин интуиције и опажања стварности. Овом ставу придружује се и Касирерова тврдња да „теорија јесте рационална конструкција, али не треба да остане ограничена на научно сазнање света“ (Kasirer, 1985, стр. 21).

ИНТУИЦИЈА – ЛОЗИНКА УНИВЕРЗАЛНЕ НАУКЕ

Феноменолошко испитивање свести прилази свесном току у пуном непосредном облику, задирући својим анализама у конкретне домене искуства, односно свесности, датости, не упуштајући се притом у апстрактне констрикције. У тој конкретној датости предмета одређује феноменологија суштину предмета, оно инваријантно на њему. Управо у том смислу Хусерл ће одредити свој појам суштине: „Суштина никада није сама ствар, него сазнање ствари у константности њене битне структуре“ (Huserl, 1975, стр. 71, 72). Али и сама суштина је предмет, и то идеалан предмет, у феноменолошком смислу. Хусерл је сасвим децидентан: „Суштина – ейдос – је предмет нове врсте. Онако као што је дат у искуственом опажању индивидуални предмет, тако је дата у ејдетском опажању једна чиста суштина“ (Huserl, 1975, стр. 71, 72). Хусерл сматра да постоји једна врста *чистој опажања* у коме су нам оригинално дате суштине као предмети опажања, исто тако као што нам је у чулном опажању дат спољњи предмет. Дакле, увиђање суштине се догађа у непосредном интуитивном виђењу на индивидуалном предмету, а оригиналну датост сушти-

не при њеном увиђању (*Wesensschau*), гледање суштина, пореди Хусерл, по њеној извесности, са чулним опажањем. То је разлог што „увиђање суштине јесте оригинална свест суштине или интуиција“ (Huserl, 1975, стр. 71, 72), која представља многоструки акт, јер предмет не може бити потпуно јасно одједном дат у свести. Јасно поље је увек одређено нејасном околином која је непосредно приступачна нашем опажању а коју Хусерл назива – „*Нoф*“ – окружење код опажања спољних предмета или потенцијалним хоризонтима при нашем тзв. унутарњем опажању, тј. току доживљаја. Према томе да ли је предмет, чију суштину схватамо, дат са мање или више јасности, тако и само гледање суштине има своје степене јасности, који се крећу од потпуног мрака до апсолутне јасности, која се назива *чистио самогавање њредмеџа*. Такво увиђање суштине, по Хусерлу, јесте свест о предмету који нам је непосредно дат, на који је поглед управљен, али он после тога може бити предмет тачних или нетачних предиката, као сваки логички предмет у смислу формалне логике (Levinas, 1995, стр. 101). У том смислу Емануел Левинас посебно наглашава Хусерлов став против психологизације суштина, која не само да искривљује смисао суштине већ и смисао психологије.

То значи да Хусерл може да превазиђе психологизам и призна објективност логике једино ако узме у обзир унутрашње значење живота окренуто идеалним објектима. Сам Хусерлов појам *џо-сџојања*, са његовом корелацијом са искуством, даје овом феномену статус *џића* (Levinas, 1995, стр. 101) и креће се ван оквира натуралистичке онтологије за коју је сво постојање емпиријско, тј. индивидуализовано у времену. Такав појам даје Хусерлу за право да каже да суштине и идеални свет, у општем смислу, постоје, због чега је и квалификован да, као платонски *реалисџа*, рехабилитује свет суштина и логичких категорија.

Пошто смо донекле дотакли специфичан вид постојања идеалних објеката, сада можемо разумети шта се подразумева под интуицијом идеалних објеката, интуицијом суштина или *Eidos*, то јест, шта значе ејдетска интуиција или Хусерлов познати појам *Wessensschau*. Најпре, у области суштина, према Хусерлу, морамо разликовати пука назначења мисли од аката која су директно уперена ка суштинама, које оригинално поседују. Оно што важи за чулну (опажајну) интуицију, не може се односити и на ејдетску интуицију која представља вид живота у коме дати објекат није само мисаони већ постоји у свести. Чак није обавезно да знање о идеалним објектима, попут свесног опажања, буде једна ду-

ховна активност, да би била окарактерисана као интуиција; довољно је да оно има своје објекте испред себе.

Дакле интуиција за Хусерла представља акт свести кроз који ми долазимо у контакт са постојањем; интуитивни акт дотиче објекат, те стога, треба га разликовати од празне интенције, која само циља ка њему. Хусерл разликује празну интенцију од интуиције јер пуноћа, „Fulle“, одговара интуицији; док интенција само показује објекат, интуиција нам даје нешто од самог објекта, оживљава објекат у свести.

Осим чулне интуиције, Хусерл допушта постојање интелектуалне интуиције идеалних објеката, у форми категоријалне интуиције. Категорије као чисти формални објекти морају се разликовати од материјалних суштина, које чине други вид идеалног објекта, на пример, црвено, троугао, човек и тако даље. Дакле, интуиција формалних категорија обogaћена је интуицијом стварних (чулно опипљивих) објеката, премда, чин идеације који води ка интуицији материјалних суштина, има другачију структуру. Наравно, мора се узети индивидуални објекат као почетна тачка, на пример ова бела блуза испред себе; оно што ја посматрам није индивидуални објекат, већ бело у општем смислу, где је индивидуално бело само пример. Овде потпуно одустајем од интенције уперене ка стварном објекту, како бих замислила идеални објекат. Оваква мисао може и те како бити интуиција, пошто идеални објекат (белина) може бити у мојој свести. Свакако да се оваквом опажању и поимању не придаје неки велики значај, зато је прича о интуицији, о општем, у овом случају, добро оправдана.

Следеће питање које се поставља, а које је уско повезано са улогом интуиције је: шта је значење нужног својства структуре објекта? Заиста, ако узмемо да је чин интуиције увек чин узрока, шта је онда значење нужности закона нађених у суштинама? Одговор на ово питање треба тражити у појму ејдетске нужности где се каже да суштинска нужност не дугује ништа дедукцији; сама дедукција није ништа друго до посебан случај суштинске нужности. Логичка нужност је заснована на законима логике, али управо зато она нема моћ над материјалним садржајем објеката. Овде смо суочени са формом нужности која је независна од логике и од било какве дедукције, и која има своју основу у специфичној суштини садржаја, њиховој особеној природи. „Генус и врста које могу послужити као овакве основе, чине свет суштина, чијим интуитивним осећањем спознајемо значење нужности

које оне пружају самом својом природом и нема потребе за дедуктивним оправдањем“ (Levinas, 1995, стр. 106). У Хусерловој феноменолошкој методи директна визија нужне структуре суштина представља примарни феномен интелекта, којим се обезбеђује средство проширења сазнања на бесконачну област предмета. Такође је и нужност закона саме дедукције, како истиче Левинас, заснована на интуицији суштина: нужност закључка силогизма је заснована на формалној суштини његових премиса, у којима је ова нужност непосредно схваћена. Свака веза у дедукцији је интуиција суштина, мада у овом случају, интуиција формалних суштина. Улога дедукције се састоји у обезбеђењу интуиције за истину која није сама по себи очигледна; дакле, интуиција, а не дедукција, јесте рационални елемент сазнања, док дедукција представља чин – помоћу кога се извесне истине своде на очигледност првих принципа.

ЗАКЉУЧАК

Знање о суштинама није само знање о идеалном свету упоређено са емпиријским светом. Наиме, ејдетске науке, којима Хусерл даје посебан статус, истражују нову димензију бића, основне услове његовог постојања, структуру објеката без које они не могу да постоје. У том смислу, знање ових наука је *a priori*, јер оне откривају шта се подразумева под осталим формама знања. Нужност закона суштина јесте нужност услова постојања бића, и из тог разлога Хусерл ејдетске науке назива онтологијама (Levinas, 1995, стр. 103). На тај начин *a priori* знање се не разликује од *a posteriori* знања само у чињеници нужности, већ оно има посебан онтолошки статус. Сада можемо разумети значење, место и функцију *a priori* наука с обзиром на природне и уопште чињеничке науке. Иако је Кант рационално дедуцирао каузалност уопште, он није дедуцирао сваки посебан случај каузалности. Природни закон је ипак резултат интуиције индивидуалних објеката; дакле, он је суштински индуктиван. Хусерлова филозофија, стога, одбија да сведе индуктивне законе на *a priori* законе. Када каже да су суштине принципи објеката, под принципом не треба подразумевати супериорне премисе из којих се логички изводе могућа својства објеката. Принцип код Хусерла означава оно што враћа објекту суштину, структуру без које би објекат био несхватљив. Проблем је вратити се оригиналном феномену истине, разумети њену саму суштину, вратити се феномену који сам чини могућим ове разлике између посредног и непосредног знања.

У Хусерловом стилу, разликујемо интуицију чулних објеката од категоријалне и ејдетске интуиције. Наиме, у Хусерловој филозофији област чулних, материјалних ствари има привилеговано место и јесте фондација свих осталих. Сада се поставља питање: шта ми називамо Хусерловим интелектуализмом? То је примарни и фундаментални став (свет теорије који долази први) који се суочава са стварношћу која је незаинтересована контемплација, која схвата ствари као „просте ствари“. Овај преокрет је Хусерл учинио могућим једино открићем интенционалности, која је суштина свести и истинска фондација истине. Ако се под нотацијом свести као рефлексије траже чисто унутрашњи елементи, немогуће је објаснити „однос свести ка својим објектима“. У свести без интенције рефлексија неће пронаћи ништа што припада објектима, јер рефлексија као таква одвраћа од објеката. „Сваки *cogito* мора бити узет у обзир са *cogitatumom* и не може бити схваћен на други начин“ (Husserl, 1975, стр. 25). Интуиција је неопходна за грађење егзактног појма, али у његовој логичкој форми она се више не може наћи као самостални део. Дакако, што се више тај појам развија, то су више у њему та чулно-интуитивна одређења, од којих полази, само ушла у нову врсту уобличавања, при чему нису и уништена. Напротив, ова промена облика није само некаква нова спољашња веза у коју улазе елементи чулне интуиције него она захвата саме корене тих елемената, даје им ново значење и у њему нов смисао.

Научни појам као такав призива све најизвесније и најпоузданије сведоке стварности: чуло, представу, интуицију, мишљење, а тај форум спада у почетке сваког научног посматрања света, већ се ту мисао не задовољава тиме да оно што је дато у опажању или интуицији просто преведе на свој језик већ тај садржај подвргава духовном прекивању, мењању облика. Примарни задатак који треба да испуни научни појам састоји се у постављању правила за одређење које се мора потврдити интуицијом и остварити у сфери интуитивнога. Али баш зато што то правило важи за свет интуиције оно више не спада у њега већ је то правило нешто посебно и самостално које се да испољити и осведочити једино код материје тога интуитивнога.

У историји сваке научне дисциплине преднаучна или интуитивна фаза је примарна и премда неке идеје „падну на памет“ у свом пуном облику, „у науци не постоји интуиција без логике“ (Bunge, 1962, стр. 112–120). Притом, свака стварна наука тежи да достигне све више и више ступњеve епистемичке апстракције у

којима се дати феномени преображавају у проблеме. У том смислу, развојни процес стварне, егзактне науке иде упоредо са математичким: обе постају све мање интуитивне. У том правцу треба схватити Хусерлов подухват на стварању универзалне науке који је заснован управо на захтеву за враћање изгубљеног смисла који се налази у *свејћу* – *живојци*.

Појам интуиције, схваћен као директна визија објекта, дефинисан је чињеницом да интуиција *реализује мишљење* својим досезањем објеката и суочавањем са њим као постојећим, ма где да се дешава, у чулном или интелектуалном акту. Ова два акта се преклапају у интуитивноме, јер празне интенције мисли бивају испуњене објектима до којих интуиције допиру.

-
- ЛИТЕРАТУРА Мићић, З. (1988). *Феноменологија Едмунда Хусерла*. Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.
- Поповић, Б. (2011). *Интуиција и наука у Хусерловој феноменологији*. Косовска Митровица: Филозофски факултет.
- Bunge, M. (1962). *Intuition and Science*. Hall: Englenwoond Cliffes.
- Damnjanović, M. (1975). Mesto „Ideje fenomenologije” (1907) u razvoju Huserlovog mišljenja. U: Huserl, E. (1975). *Ideja fenomenologije. Pet predavanja*. Preveli: Slobodan Novakov i Vlastimir Đaković. Stručna redakcija prevoda i predgovor: Milan Damnjanović. Beograd: BIGZ.
- Huserl, E. (1975). *Ideja fenomenologije. Pet predavanja*. Preveli: Slobodan Novakov i Vlastimir Đaković. Stručna redakcija prevoda i predgovor: Milan Damnjanović. Beograd: BIGZ. Naslov originala: *Die Idee der Phanomenologie. Funft Vorlesungen*. Herausgegeben und eingeleitet von Walter Biemel, 2. Auflage, Haag, M. Nijhoff, 1958.
- Husserl, E. (1975). *Kartezijanske meditacije I*. Preveo: Franjo Zenko. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost saveza socijalisticke omladine. Naslov originala: *Cartezianische Meditationen und Pariser Vortrage, Band I*, M. Nijhoff, Haag, 2. Auflage, 1963.
- Husserl, E. (1976). *Kartezijanske meditacije II. Prilog fenomenologiji intersubjektivnosti*. Preveo: Franjo Zenko. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost Saveza socijalisticke omladine. Naslov originala: *HUSSERLIANA – Band XV. Edmund Husserl. Zur Phanomenologie der Intersubjektivitat*. Texte aus dem Nachlas. Dritter Teil: 1929 – 1935. Den Haag, M. Nijhoff, 1973.
- Huserl, E. (1991). *Kriza evropskih nauka i transcendentalna fenomenologija*. Preveo: Zoran Đinđić. Gornji Milanovac: Dečije novine. Naslov originala: *Die Krisis der Europäischen Wissenschaften und die transzendentalne phanomenologie. Eine Einleitung in die phanomenologicshe Philosophie*, Haag: Martinus Nijhoff, 1954.

Kasirer, E. (1985). *Filozofija simboličkih oblika. Fenomenologija saznanja*. Novi Sad: Dnevnik – Književna zajednica. Naslov originala: Ernst Cassirer, Philosophie der symbolischen Formen. Dritter Teil. PHÄNOMENOLOGIE DER ERKENNTNIS. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1964.

Levinas, E. (1995). *The theory of intuition in Husserl*. Northwestern University Press Evanston, Illinois.

Pažanin, A. (1968). *Znanstvenost i povjesnost u filozofiji Edmunda Husserla*. Zagreb: Naprijed.

БРАНКИЦА В. ПОПОВИЧ

ПРИШТИНСКИЈ УНИВЕРСИТЕТ У Г. КОСОВСКА МИТРОВИЦА
ФИЛОСОФСКИЈ ФАКУЛТЕТ

РЕЗЮМЕ

УНИВЕРСАЛНА НАУКА ХУЗЕРЛА

В интегралном одношењу концептуалног и интуитивног знања кроетсе возможность установления лучшей опоры, как единства мира и человека. Истинная борьба нашего времени против Эдмунда Хузерля - это борьба между сломленным человечеством и настоящим, которая должна бороться за новую опору. Этот оплот находится в феноменологическом методе познания, ядром которого является интуиция, сокращение и интенциональность, новое формирование человеческого мира более гуманным и лучшим способом. Тщательность заключается в познавательном опыте, который содержит интенциональный момент, всегда относящийся к некоторой объективности, которая не является ни объективностью, ни просто субъективностью, а той, в которой встречаются оба. Таким образом, намерение является основой для понимания мира, и оно само представляет прямое понимание единства предмета и объекта знания или чего-то интуитивного. Во всем естествознании его техника и формализация охватывают присущие ему методы, которые подвергаются множественным трансформациям и дублированию смысла. Таким образом, вся игривость между экспериментальной и математической физикой и мысленной работой, которая постоянно ведется здесь, происходит в трансформированном горизонте смысла. Осознание различий между наукой и техникой, безусловно, все еще присутствует, но слишком рано блокировать от-

ражение реального значения, которое для природы должно быть получено универсальным методом.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: феноменология; интенциональность; методы; интуиция; Наука.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).